

**Відгук
офіційного опонента, кандидата мистецтвознавства, доцента кафедри
співу, диригування і музично-теоретичних дисциплін
Мукачівського державного університету
Микуланинець Лесі Михайлівні на дисертаційне дослідження
Данканич Ганни Михайлівні на тему:
«Професійне вокальне мистецтво Закарпаття другої половини ХХ –
початку ХХІ століття в аспекті міжкультурної комунікації»,
представлене на здобуття наукового ступеня кандидата
мистецтвознавства (доктора філософії)
за спеціальністю 17.00.03 – музичне мистецтво**

Регіональна самобутність в сучасному світі – важливий чинник збереження та осмислення унікальних рис національного мистецького простору. Ренесанс локалізму і посилення глобалізму, які ми спостерігаємо в сьогоденні є актуальною проблемою, що осмислює українська гуманітаристика. Як результат – поява на межі ХХ – початку ХХІ століття нового наукового напряму – регіоніки. Її предметом стало вивчення соціальних, історичних, етнічних, культурних та інших особливостей краю з метою захисту та розвитку його специфічних ознак.

За останнє десятиріччя помітно зрос інтерес до відтворення феноменів конкретної території в матеріальній і духовній сфері. У цьому діапазоні вченими аналізується діалектика загальнолюдського і державного (С. Кримський), національного і регіонального (В. Щульгіна, О. Яковлев), глобального і локального (О. Копієвська) тощо. Надзвичайно актуальними є праці, які вивчають культуру певної місцевості через розгляд діяльності творчих персоналій, які репрезентують традиції своєї малої батьківщини і показують їх значення в українському та світовому вимірі.

Прикладом реалізації даної наукової тенденції є дисертаційне дослідження Г.М. Данканич «Професійне вокальне мистецтво Закарпаття другої половини ХХ – початку ХХІ століття в аспекті міжкультурної комунікації». Праця висвітлює здобутки академічного співу краю від етапу становлення фаховості і до сьогодення, акцентуючи увагу на взаємодії в ньому різних європейських вокальних шкіл. На нашу думку, об'єкт, предмет, мета і завдання роботи

спрямовані на вирішення проблем, які органічно пов'язані з мистецтвознавством, тому не викликає жодного сумніву її відповідність вимогам спеціальності 17.00.03 – музичне мистецтво.

Визначивши мету дисертації як: «музикознавчу реконструкцію процесів формування та розвитку професійного вокального мистецтва на Закарпатті другої половини ХХ – початку ХХІ століття в контексті міжкультурної комунікації з європейськими національними вокальними школами» (с. 1 автореферату), Ганна Михайлівна виокремила вісім завдань, вирішення яких сприяло розкриттю авторського задуму праці. Слід констатувати, що вони трансформовані у наукову новизну і послідовно віддзеркалені у тексті дослідження.

Концепція роботи постає у своєрідній двоїстості – виявлення особливостей професійного вокального мистецтва Закарпаття та міжкультурна комунікація, що вказує на сутнісне значення взаємодії співацьких зasad італійської, німецької, австрійської, чеської, угорської та російської мистецьких шкіл.

Сформульований задум дисертації, його творча інтерпретація сприяли успішному розв'язанню актуальних завдань праці. Її методологічна база ґрунтуються на комплексі таких методів як: джерелознавчо-пошуковий, пошуково-бібліографічний, хронологічний, логіко-синтетичний, аналітичний та ін. Теоретична основа визначається фундаментальними роботами з філософії, психології, культурології та мистецтвознавства, які віддзеркалили розвідки провідних українських та західноєвропейських вчених.

Серед положень наукової новизни, які винесені на захист, особливий акцент, на нашу думку, слід зробити на наступних позиціях:

1. «Цілісно досліджено і системно проаналізовано етапи становлення мистецтва академічного співу та вокальної освіти на Закарпатті в концептуальному полі міжкультурної комунікації» (с. 4). Варто зазначити, що саме просторова проекція сприяла ґрутовому відтворенню унікальності професійного вокального мистецтва регіону. Залучення міждисциплінарного принципу, в якому інтегруються різні аспекти вивчення культури, забезпечило побудову авторкою власної концепції дисертації.

2. «Систематизовано визначальні тенденції і закономірності розвитку вокального мистецтва на теренах Закарпаття у другій половині ХХ – початку ХХІ століття» (с. 4). Як результат, окремим розрізненiem явищам музичного життя краю було надано теоретичне узагальнення, що допомогло виявленню регіональної самобутності академічного співу області.

3. «З'ясовано роль визначних закарпатських виконавців у контексті розвитку вокального мистецтва України та країн Європи» (с. 5). Для реалізації даного завдання дисертантка застосувала біографічний підхід. Він сприяв реконструкції та експлікації досягнень співаків краю другої половини ХХ – початку ХХІ століття, висвітленню культурно-історичної сутності їхньої діяльності і, одночасно, заклав основи розуміння мистецької ситуації сьогодення.

Незаперечним є особистий внесок Ганни Михайлівни. Самостійний та інноваційний характер мають висновки, які свідчать про виконання поставлених завдань праці. Всі публікації здобувача є одноосібними. Слід також відмітити широкий спектр додатків, що доповнюють та ілюструють зміст дослідження.

Результати роботи можуть бути використані вченими у подальшому вивченні культури Закарпаття, у осягненні особливостей комунікативного простору мистецтва України, специфіки сучасних світових цивілізаційних процесів. Історичний і теоретичний матеріал здатний послужити як розвитку глобалізованої системи мистецтвознавчого мислення, так і усвідомленню локальних регіональних музичних особливостей. Дисертація стане основою при викладанні курсів «Історія вокального мистецтва», «Історія української музики», «Художнє краєзнавство» та ін.

Праця характеризується логічною побудовою, ясністю викладу наукових положень, переконливою доказовістю. Вона складається з анотації, переліку публікацій, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

Перший розділ «Теоретичні засади дослідження вокального мистецтва Закарпаття в концептуальному полі міжкультурної комунікації» закладає методологічні основи роботи, які спираються на значну джерелознавчу інформацію, об'єктивну як за аналізом, так і за оцінками. Позитивним є те, що

авторка доводить необхідність застосування міжкультурного дискурсу в осмисленні як феномену культурологічної регіоніки, так і особливостей академічного співу краю.

Ганна Михайлівна здійснила переосмислення поняття «міжкультурна комунікація», проаналізувала сучасні мистецтвознавчі региональні праці та виявила їх типологічні особливості. Це дозволило дисертантці прокреслити шляхи до тих теоретичних лакун, які складають предметне поле даної дисертації.

Другий і третій розділи в побудові дослідження унаочнюють специфіку академічного співу Закарпаття в аспекті міжкультурної комунікації. Їх логіка є досить стрункою. У другій частині роботи: висвітлюються типові ознаки європейських шкіл, які вплинули на розвиток професійної вокалістики краю; виокремлюються та характеризуються етапи становлення та розвитку мистецтва академічного співу регіону; виявляється значення міжкультурної комунікації у практичній діяльності педагогів-співаків Ужгородського музичного училища. Третій розділ демонструє звернення Ганни Михайлівни до аналізу концертно-виконавської діяльності творчих колективів та солістів Закарпатської обласної філармонії; представлення досягнень співаків регіону у загальноєвропейському мистецькому просторі.

Авторка провела кропітку роботу з опрацювання архівних матеріалів, ввела до наукового обігу приватні документи провідних співаків області, узагальнила основні позиції інтерв'ю із закарпатськими вокалістами. Завдяки цій роботі відбулася об'єктивізація радянського минулого та його творчих здобутків. Таким чином, були отримані додаткові аргументи у підтвердження ключової думки концепції дисертантки про міжкультурну комунікацію як основу функціонування академічного співу на Закарпатті.

Також необхідно відмітити авторських підхід Г.М. Данканич, в якому гармонійно поєднана позиція дослідниці з емоційним поглядом вокалістки, яка особисто залучена в культурні процеси регіону, власною творчістю акумулює локальний мистецький дискурс. Хочемо наголосити на спорідненості наукової роботи Ганни Михайлівни із її викладацькою практикою в Ужгородському

музичному коледжі ім. Д. Задора. Вона теоретично та практично дополучається до осмислення та розвитку мистецтва академічного співу Закарпаття, що стало предметом вивчення даної праці.

Загалом підтримуючи і позитивно оцінюючи рецензоване дослідження, все ж вважаємо за необхідне висловити критичні зауваження та запитання, які покликані розвивати найбільш перспективні та актуальні, на нашу думку, напрями дисертації.

1. У першому розділі роботи для характеристики поняття «міжкультурна комунікація» авторка наводить велику кількість цитат з праць провідних дослідників в галузі філософії, культурології, історії та музикознавства. Вважаємо, що такі посилання слід увиразнити особистими висловлюванням дисертантки.

2. Розкриваючи методологічні підходи культурологічної регіоніки, Ганна Михайлівна виділяє історико-типологічний, джерелознавчо-пошуковий, жанрово-стильовий, естетико-культурологічний та аналітичний методи. Нам відається необхідним подання визначення їх сутності та конкретизація мети використання кожного з них.

3. Дисертація характеризується надзвичайно широкою джерельною базою, в якій представлений досвід різних наукових шкіл. Однак, доречно було б збагатити її матеріалами Державного архіву Закарпатської області, архіву Закарпатської обласної філармонії, а також новітніми здобутками дослідників, які займалися регіональною проблематикою в останнє десятиліття (С. Виткалов, О. Леонтьєва, О. Антоненко, О. Стебельська та ін.).

4. У роботі присутня описовість. Другий розділ містить інформацію, яка не має відношення до предмету дослідження (наприклад детальна характеристика чеської композиторської школи, особливості формування угорської композиторської творчості тощо).

Незважаючи на те, що дисертація написана в цілому гарною мовою, у тексті трапляються стильові похибки.

Висловлені нами окремі критичні зауваження є одним з можливих варіантів поліпшення якісних параметрів дослідження, їх не варто розглядати як такі, що можуть істотно вплинути на загалом позитивну підсумкову оцінку праці. Узагальнюючи основні позиції нашого відгуку наголошуємо, що запропонована робота є внеском в національне мистецтвознавство, оскільки вона ставить питання функціонування професійного вокального мистецтва Закарпаття в моделях локальної унікальності та самобутності. На основі новітніх методів та здобутків у різних галузях гуманітаристики (філософії, культурології, соціології та мистецтвознавства) авторка пропонує стратегію вивчення вищезазначеного феномену крізь призму міжкультурної комунікації.

Автореферат відображає основний зміст дисертації. Концепція Г.М. Данканич знайшла відповідну апробацію у провідних наукових фахових виданнях та професійно спрямованих збірках. Проблематика роботи має перспективи для подальшого розвитку.

Дисертація «Професійне вокальне мистецтво Закарпаття другої половини ХХ – початку ХХІ століття в аспекті міжкультурної комунікації» є самостійним, логічно завершеним, методологічно і теоретично обґрунтованим, виконаним на належному фаховому рівні дослідженням актуальної, не вивченої теми. Робота відповідає вимогам МОН України до праць на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства (доктора філософії) за спеціальністю 17.00.03 – музичне мистецтво, а його авторка Данканич Анна Михайлівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата мистецтвознавства.

Офіційний опонент:

кандидат мистецтвознавства,
старший викладач кафедри співу, диригування
і музично-теоретичних дисциплін
Мукачівського державного університету

Л. М. Микуланинець

Підпис засвідчує
(вчений секретар МДУ)

О.О. Королович